

Aangepast samenvattend verslag van de expert-bijeenkomst doorlooptijden jeugdbescherming

Maandag 24 oktober 2005

Deelnemers:

Voorzitter: Ton Peters (Seinpost adviesbureau)

Bureau's Jeugdzorg: Matthieu Hogenboom, Marian Gouwenberg, Aad Kouwenhoven, Joop Buinink (MO-groep), Harry van den Bosch, Beatrice Hillebrandt
Raad voor de kindbescherming: Els Bokhorst, Bert Heijnen, Frans Larmené, Roné Versteegen, Chretien Vandenbooren

Raad voor de rechtspraak/ZM: Jolande Calkoen, Renée Daalman, Mitzi Mulder

Externe deskundigen: Ton Veldkamp, Tonny Weterings, Adri van Montfoort, Karel Diephuis

Overheid: Karin van Gorp (VWS), Ivonne Keuzenkamp (IPO), Els Deijkers-van Riel (Ju), Marjolein Gransjean (Ju), Eric Junge (Ju), Marion Vijghen (Ju).

Verantwoording en status verslag:

Vanwege de leesbaarheid en om de bruikbaarheid van het verslag te vergroten, geeft het verslag niet de inbreng van de afzonderlijke deelnemers weer maar geeft een totaalbeeld van het besprokene. Dat lijkt te meer verantwoord omdat de consensus aan het eind zeer groot bleek. Het verslag is ook geen chronologische weergave van het besprokene maar begint met de conclusie en verdiept vervolgens belangrijke noties en randvoorwaarden waarmee bij de verdere uitwerking en voorbereiding van pilots rekening gehouden moet worden.

De expert-bijeenkomst en de weergave daarvan in dit verslag geeft de eerste aanzet voor het bereiken van kortere doorlooptijden in de besluitvorming over jeugdbeschermingsmaatregelen. Vervolgens zal een opdracht geformuleerd worden voor het ontwikkelen van werkwijzen die een kortere doorlooptijd kunnen realiseren. De opdrachten voor verdere uitwerking worden ter bekrachtiging aan de stuurgroep Beter Beschermd voorgelegd en ingebracht in de projecten van Beter Beschermd, met name in het project "afstemming werkwijze in de keten". .

Beknopte weergave van de oorspronkelijke vraagstelling:

Wat zou de (maximum) doorlooptijd behoren te zijn tussen het moment waarop een kindbeschermingsmaatregel overwogen wordt en, indien een maatregel aangewezen blijkt, het moment van de feitelijke start van de uitvoering van de maatregel. Uitgangspunt is dat deze doorlooptijd zo kort is, dat niet te verwachten valt dat binnen die termijn de situatie van de minderjarige verslechtert.

Om de geformuleerde doorlooptijd zo snel mogelijk in de praktijk uit te kunnen voeren, passen de te vinden verbeteringen in het proces zoveel mogelijk binnen het bestaande stelsel (= bestaande wetgeving en formele verantwoordelijkheidsverdeling).

Uitkomst:

Alle aanwezigen zijn het erover eens dat het, vanuit het perspectief van de minderjarige, noodzakelijk is om vrijwel onmiddellijk antwoord te geven op de vraag:

zijn er gereede aanwijzingen dat hier sprake is van een 'beschermwaardige' zaak. Immers, indien vastgesteld wordt in de vrijwillige hulpverlening of door een plotseling ontvangen melding (bijv. bij AMK) dat er wellicht sprake is van een situatie waarin een maatregel aangewezen is, dan is dat per definitie al een zaak waarin de kans groot is dat het gaat om een ernstige bedreiging van de opvoedingssituatie of gevaar voor de veiligheid van het kind. Dat betekent dat met het beantwoorden van de vraag 'is een maatregel nodig?' niet gewacht mag worden. Dat geldt dus niet alleen in evidente crises, waar ook nu al onmiddellijk actie wordt ondernomen. Bij evidente crises is er geen onzekerheid. En daar zit het verschil. Bij zaken die geen direct zichtbare crises betreffen, duurt de besluitvorming zo lang omdat er nog wel (enige) onzekerheid is. Het lijkt een typisch Nederlandse benadering om een kindbeschermingsmaatregel vooral te zien als slecht (voor de ouders), in plaats van goed (voor het kind). Dat leidt tot een praktijk waarin via grondig onderzoek gedetailleerd wordt onderbouwd waarom ingrijpen van overheidswege noodzakelijk wordt geacht. De aanwezigen vinden dat dit moet veranderen. Snelle besluitvorming moet plaatsvinden in álle potentieel beschermwaardige zaken. Gedetailleerde onderbouwing is niet nodig; voldoende onderbouwing volstaat. Wat 'voldoende' is, moeten bureau jeugdzorg, Raad voor de Kinderbescherming en kinderrechtters in samenspraak definiëren.

Alle aanwezigen zijn het er ook over eens dat het weliswaar belangrijk is om snel het juridisch machtsmiddel in te kunnen zetten waar dat nodig lijkt (dus snelle besluitvorming), maar dat het in feite nog méér gaat om de snelle beschikbaarheid van de noodzakelijke hulp en ondersteuning voor het kind - en het gezin -. Dus: doel is snelle hulp en het middel daartoe is de maatregel (in die gevallen waarin dat nodig lijkt).

Op grond van bovenstaande overwegingen komen de aanwezigen tot de conclusie dat de oplossing gevonden moet worden in een voorlopig oordeel in iedere potentieel beschermwaardige zaak binnen 1 à 2 dagen (de bijeenkomst sprak van 24 uur) over de noodzaak van een (voorlopige) maatregel en, indien de maatregel nodig lijkt, dat de rechter zich daarover binnen die periode heeft uitgesproken. Dit maakt het mogelijk om binnen enkele dagen de hulp die nodig is te continueren c.q. op gang te brengen.

Definitieve besluitvorming over de voorlopige maatregel (voorlopige ots, eventueel met uithuisplaatsing of voorlopige voogdij) zal vervolgens zo snel mogelijk moeten worden afgerond. Genoemd werden de 42 werkdagen die in het Verenigd Koninkrijk gelden voor de besluitvorming.

Kortom: in de toekomst zijn er geen spoedzaken en reguliere zaken meer. Iedere potentiële beschermingszaak verdient een snelle procedure.

Tijdens de bijeenkomst blijken meerdere deelnemers bereid te zijn in hun regio 'laboratoriumsituaties' in te richten om de aanpak uit te testen. Het betreft in ieder geval de plaatsen: Breda, Utrecht, Almelo/Zwolle, Arnhem, Haaglanden.¹

---

¹ De regio Amsterdam heeft eerder al aangegeven beschikbaar te willen zijn voor het invoeren van een nieuwe werkwijze, mede n.a.v. het rapport Jeugdbescherming onder de loep. (Toevoeging verslaglegger M. Vijghen.)

Voorwaarden:

1. Teamwork “versus” ketensamenwerking

Een absolute voorwaarde om de besluitvorming te versnellen is dat we niet tevreden willen zijn met goede samenwerking met de ketenpartners die vóór of ná ons in het proces komen. We zullen samen met de andere partners, gelijktijdig, aan de beoordeling van individuele zaken moeten werken. De gezamenlijke taak om het kind te helpen moet de boventoon voeren, en niet het aandeel van iedere functionaris als separaat onderdeel van de keten. Dat betekent dat ieder met de eigen expertise en (belangrijk!) met álle voorhanden zijnde informatie die iedere partner heeft, zich tegelijk en samen buigt over een zaak. Teams van BJZ (incl. AMK) en Raad voor de kindbescherming bespreken de beschikbare gegevens en nemen een besluit: naar de rechter of niet. Geen zaak blijft zonder gevolg, ongeacht of uiteindelijk een maatregel wordt gevraagd of niet. De rechtbanken moeten vast ingeroosterde momenten hebben waarop ze snelle besluiten kunnen nemen. Dus: niet pas tijd inplannen als een zaak bij de administratie van de rechtbank arriveert. Welke minderjarigen tijdens de blokmomenten bij de rechter aan de orde komen, weet de rechter pas kort tevoren (vgl. de huidige VOTS-zaken die thans de reguliere zaken steeds blijken te verdringen).

2. Cultuur, mentaliteit

De andere werkwijze impliceert vooral een wijziging in het denken vanuit de instelling waar men werkzaam is. De aanwezigen tijdens de bijeenkomst bleken illustratief voor de mogelijkheden daartoe. Iedere verantwoordelijke in de keten mag zijn bijdrage in het proces niet beschouwen als de uitvoering van de taak die zijn of haar organisatie heeft, maar moet het zien als een stuk van de gedeelde verantwoordelijkheid voor de veiligheid van het bedreigde kind.

Een andere belangrijke wijziging in het denken betreft de eerder genoemde huidige werkwijze om alles tot in detail te willen onderbouwen. We moeten beslissingen durven te baseren op voldoende informatie die indicatief is voor de slechte situatie waarin het kind verkeert. Dat zal er ongetwijfeld toe leiden dat er wel eens te stevig doorgepakt wordt waar dat niet nodig bleek. Deze fouten hebben evenwel minder verstrekkende gevolgen voor het kind dan het niet handelen waar het wel nodig was geweest. Het risico van te ver gaande voorlopige maatregelen met negatieve gevolgen moet wel beperkt worden. Daarom moet de definitieve besluitvorming eveneens snel plaatsvinden. (Vgl. de huidige periode voor definitieve besluitvorming over een VOTS). In die periode kan de raad voor de kindbescherming, mede op basis van de ervaringen van de hulpverlener(s) die binnen het gezin werken, beoordelen of er perspectief zit in een vrijwillig traject en of er verbeteringen te verwachten zijn. Is dat niet het geval, dan kan bij definitieve besluitvorming overgegaan worden tot definitieve en eventueel verderstrekkende maatregelen.

3. Beschikbaarheid relevante informatie en regievoering

Om snel te kunnen beslissen moet de relevante informatie snel voorhanden zijn. Wát de relevante informatie is zal zo spoedig mogelijk tussen de partners duidelijk moeten worden. De rechters moeten aangeven welke informatie zij minimaal nodig hebben om te kunnen besluiten. BJZ en Raad moeten het proces zo inrichten dat zij over de informatie kunnen beschikken. Dat betekent wellicht dat het netwerk uitgebreid moet worden met partners als politie, gezondheidszorg, scholen, zorgaanbieders, etc.

De privacyregelgeving mag niet aan goede informatieuitwisseling in de weg staan. De veiligheid van het kind zet andere regelgeving opzij. Binnen de genoemde 24 uren moet tevens contact zijn geweest met de ouder(s) en kind. Indien dat niet mogelijk blijkt, moet in ieder geval in die periode contact zijn geweest met hulpverleners of andere professionals die wel rechtstreeks contact hebben (gehad) met ouder(s) en/of kind. Voor de oordeelsvorming is dat zeer relevant.

Het dossier van het kind moet beschikbaar blijven voor iedereen die met of voor het kind werkt. Dit vraagt in feite om regievoering. Voor iedere zaak zou een verantwoordelijke professional beschikbaar moeten zijn die de zaak blijvend volgt, ongeacht het stadium van hulpverlening of besluitvorming waarin zich de zaak bevindt.

4. De hulp die nodig is, moet beschikbaar zijn

Snelle besluitvorming over een maatregel is een voorwaarde om snelle hulp te kunnen bieden in alle gevallen waarin dat nodig is. Vervolgens moet die hulp wel beschikbaar zijn. Dat geldt zowel voor de inzet van de (gezins)voogdijwerker als van het geïndiceerde zorgaanbod.

5. Professionalisering

Met de komst van de WJZ en de taakverandering van de raad voor de kindbescherming, is het type professional gewijzigd. Accent bij veel medewerkers van BJZ en Raad voor de kindbescherming ligt nu op het uitvoeren van een onderzoekstaak i.p.v. hulpverleningstaak. Dat betekent dat er ook gedifferentieerde opleidingen en vervolgotrainingen, naast de basisopleiding, nodig zijn.

Een ander aspect van professionalisering betreft het geringe gebruik van goede instrumenten. Er is dringend behoefte aan wetenschappelijk geïjkte taxatieinstrumenten. Lijstjes zijn wel in gebruik maar variëren in degelijkheid en worden vaak ook individueel verschillend toegepast. De ontwikkelingen voor de totstandkoming van goede instrumenten zijn gelukkig inmiddels in gang gezet.

6. Overheid biedt ruimte

Om een snelle start te kunnen maken met het uitproberen van een nieuwe werkwijze in de trant zoals de deelnemers voor ogen staat - gedacht wordt aan een start nog voor het eind van het jaar - moeten de departementen van Justitie en VWS bereid zijn enkele randvoorwaarden te vervullen.

- Zij zullen mee moeten denken over de mogelijkheden voor informatieuitwisseling waar partijen nu soms tegen problemen aan lopen.

- Hoewel de deelnemers menen dat de nieuwe werkwijze mogelijk is binnen de bestaande wettelijke en bestuurlijke kaders, moet er bereidheid bestaan eventuele wijzigingen in de wetgeving aan te brengen die de voorgestane werkwijze (beter) mogelijk maakt.

- Verder zullen de departementen bereid moeten zijn de uitvoering van de proefprojecten financieel en organisatorisch mede mogelijk te maken

- en de projecten laten begeleiden door professionele adviseurs en met evaluatie-onderzoek.

- Ook zullen de departementen mee moeten denken over het vereenvoudigen van de werkwijze voor de organisaties. Een nieuwe werkwijze zou kunnen impliceren dat bijv. het financieringsstelsel zou moeten wijzigen.

M.a.w. van de partners van de overheid (IPO, VWS en justitie) wordt verwacht dat zij de nieuwe werkwijze faciliteren bij de aanvang van de proefprojecten en dat zij ook bereid zijn positief mee te werken aan het oplossen van problemen die tijdens het verloop van de projecten blijken en die invoering van de nieuwe werkwijze zouden kunnen belemmeren.